

ROMÂNIA ȘI EVOLUȚIA OSTILITĂȚILOR DIN ANUL 1917

IONEL CLAUDIU DUMITRESCU*

Primul Război Mondial (1914-1918) a izbucnit ca un trăsnet din cerul senin al lunii august 1914 și poftele de decenii ale politicianilor s-au dezlănțuit la o scară fără precedent. Mai mult calm și folosirea rațiunii la nivelul conducătorilor ar fi împiedicat pârjolul continental. Au fost completate de cele ale militarilor de carieră, dornici să participe la bătălii de amploare pentru a rămâne cu numele scris pentru totdeauna în cărțile de istorie. Nici industriașii nu puteau rata ocazia primirii de noi comenzi masive din partea statelor.

Era ocazia perfectă pentru folosirea la capacitate maximă a fabricilor și pentru sporirea cifrei de afaceri. Mobilizarea în masă și înregimentarea industriilor au permis acumularea unor cantități de armament greu de gestionat și de utilizat, oștirile fiind blocate în tranșeele protejate de tirul mitralierelor și de sistemele de sârmă ghimpată din ce în ce mai numeroasă și prevăzută cu lame tăioase. O singură gură de foc putea să țină în loc batalioane întregi și să le provoace pierderi grele, mai ales în cazul tirului de flanc.

Forțele puterilor europene se măcinau într-un conflict ce părea fără de sfârșit și listele cu cei trecuți în veșnicie deveneau dureros de lungi în urma atacurilor frontale asupra pozițiilor fortificate. Se părea că nu mai există soluții pentru ieșirea din fundătura tactică, atacurile directe de tip Verdun și Somme fiind inutile în condițiile dezvoltării transportului rapid al rezervelor și al munițiilor cu trenul, și atunci strategii Antantei s-au orientat spre lungirea frontului Puterilor Centrale pentru a asigura o diluare a puterii de foc. România părea candidatul perfect pentru a da o lovitură într-un flanc al Austro-Ungariei slab apărat și plin de resurse definite drept strategice.

Capturarea rezervelor de cărbune, minereu de fier, sare și gaz metan ar fi pus aliatul Berlinului în imposibilitatea continuării rezistenței militare. Fabrica din Turda livra clorul esențial pentru armele chimice ale Puterilor Centrale și, chiar dacă serviciile secrete ale Antantei nu cunoșteau această inimă chimică a adversarului, orice pas înainte al ostașilor români provoca o

* Colegiul Național „Alexandru Odobescu“, Pitești.

creștere a îngrijorării în cele două capitale. Orice militar inamic deplasat spre pozițiile din Ardeal însemna un pas spre înfrângerea blocului din centrul Europei. Atacul din noaptea de 14 spre 15/27 spre 28 august 1916 a fost așteptat cu nerăbdare în cancelariile din Occident și din Rusia și se credea că va pune capăt măcelului ce dura deja de doi ani, o adevărată veșnicie pentru oamenii chinuți prin tranșeele umede.

Germania a reacționat cu mult peste așteptările strategilor aliați și de la București și, cu ajutorul sistemului de căi ferate, a deplasat o armată întreagă pentru a scoate din luptă cea mai slabă componentă a Antantei. Au fost adunate și trupe austriece, bulgare și otomane, marile unități românești fiind copleșite de misiunea de a rezista pe un front cu o dezvoltare de 1.200 km. Nici măcar cu armament modern, mai ales automat, nu s-ar fi putut face față sarcinii încredințate de politicienii de la București.

Trupele au fost condamnate să înfrunte inamicul profitând de tăria pozițiilor naturale, dar dispozitivul liniar putea să cedeze în orice punct și, în final, a fost necesară retragerea spre sudul Moldovei, singurul loc unde se putea menține un dispozitiv defensiv. Sosirea trupelor ruse și o iarnă aspră au contribuit la oprirea valurilor de asalt inamice și comandantii germani s-au trezit în fața unui alt front lung. România a acționat corect din punct de vedere strategic, a executat o acțiune militară indirectă, adică lovea inamicul acolo unde era slab și avea interese economice deosebite¹.

Din păcate, atacurile executate de forțele Antantei erau directe pe toate fronturile și inamicul a putut să adune diviziile necesare opririi ofensivei din Carpați². Se consideră chiar că încăpățânarea generalilor ruși de a trimite suficiente forțe pentru asaltul împotriva Austro-Ungariei, cunoscută drept ofensiva Brusilov, a permis Germaniei să execute cu succes operațiuni militare împotriva României și să limiteze impactul strategic al intrării noului aliat în conflict³. Era o victorie transformată cu siguranță în înfrângere⁴. Era necesară o nouă campanie de amploare pentru 1917. Ambele tabere au trecut la pregătiri intense pentru refacerea forțelor greu încercate⁵. Viitorul se anunța extrem de

¹ Liddell Hart, *Strategia Acțiunile indirecte*, Editura Militară, București, 1973, p. 339.

² *Ibidem*, p. 180.

³ *Ibidem*, p. 179.

⁴ Importanța intrării României în conflict a fost analizată de către Lucian Boia într-o lucrare de referință și în care a ajuns la concluzia că impactul provocat de trupele române în mersul ostilităților a fost destul de redus (Lucian Boia, *Primul Război Mondial* Controverse, paradoxuri, reinterpretări, Editura Humanitas, București, 2014, p. 56). Formularea din text, pe lângă ambiguitate, este pur și simplu jignitoare la adresa celor ce au fost obligați să înfrunte grindina de fier și explozibil lansată de germani.

⁵ Colonel Vasile Mocanu, *Anotimpurile de foc ale Oituzului*, Editura Militară, București, 1984, p. 112/113.

sângeros în condițiile existenței de timp suficient pentru organizarea pozițiilor defensive prin fortificații de campanie.

Rolul României în concepția Antantei

Teoretic, armata română suferise un adevărat dezastru militar în urma loviturilor germane și a trebuit să se salveze în sudul Moldovei. Comandanții ruși nu erau mulțumiți de lungirea frontului spre Muntenia și nu înțelegeau potențialul strategic și tactic al aliatului cel mic. Erau dornici chiar să scurteze frontul prin retrageri pe Siret sau chiar pe Prut, celebra tactică rusească de obosire a inamicului prin mărirea distanțelor de străbătut între bazele de aprovizionare și linia frontului. Strategii francezi erau extrem de mulțumiți de noul prieten din Carpați, cel ce jucase perfect rolul de paratrăsnet atunci când în Occident se desfășurau încleștări grele la Verdun și pe Somme. Trupa avea entuziasm și elan în lupte, ceea ce constataseră și adversarii, dar era nevoie de o infuzie de armament modern cu mare putere de distrugere. În plus, se putea lucra în mod deosebit la nivelul instrucției, câmpul de luptă modern fiind neiertător cu unitățile încropite în pripă. Epoca în care se putea ataca la baionetă cu orice bărbat disponibil se încheiase în fața mitralierelor răcite cu apă, capabile să tragă ore întregi. Focul încrucișat și concentrat amplifică efectele asupra trupelor aflate în câmp deschis.

Parisul se confrunta cu consumuri deosebite în anul 1916 în urma ofensivei germane de la Verdun. Orice produs industrial era necesar pentru a face față unui inamic ce părea să dispună de resurse infinite în oameni și materiale. Aproape toate marile unități franceze au trecut prin infernul asigurat de artilerie în zona fortăreței râvnite de către Berlin. Nu era loc pentru vreo risipă. Totuși, planificatorii Antantei s-au gândit că armata română este prea importantă pentru a nu fi dotată modern. Instruirea a fost încredințată Misiunii militare franceze în frunte cu generalul Henri M. Berthelot.

Chiar dacă se stabilise obligativitatea aprovizionării cu armament prin convenția militară din august 1916, nimic n-ar fi împiedicat Franța să motiveze că are propriile lipsuri la capitolul înzestrare și consumuri. Implicarea în bătăliile de la Verdun și de pe Somme ar fi justificat orice renunțare la trimiterea de materiale spre România. Cuvântul dat a fost respectat și un sistem de aprovizionare a fost pus la punct, armele începând să sosească înainte de august 1916, dar, fiind modele noi, a mai durat până când au fost folosite corect și cu eficiență pe câmpul de luptă. Rusia rămânea marea problemă în privința transporturilor, vagoanele cu echipamente fiind „rătăcite” sau chiar reținute pentru uzul propriilor trupe.

Parisul considera că o forță formată din peste 400.000 de oameni, instruiți și echipați modern, poate da o lovitură dură inamicului din sudul Moldovei. Chiar dacă nu s-ar fi asigurat spargerea frontului fortificat, trupele germane ar fi fost măcinate pe loc, departe de zonele unde ar fi putut să

contribuie la lovituri strategice. Armata română salva încă o dată Occidentul și Frontul de Vest era mai aerisit. Era nevoie de orice soldat în balanța conflictului total și mulți erau pierduți prin Munții Carpați și în lunca Siretului.

Franța a făcut un deosebit efort industrial și logistic pentru aprovizionarea aliatului latin și singurul de încredere în marea rusă cuprinsă de fierberea luptei pentru putere. A fost pusă pe picioare practic o nouă armată română, trupa având acum uniforme, căști și măști de gaze franceze, inamicul având impresia că au fost aduse divizii de pe Frontul de Vest. Armamentul infanteriei a fost înlocuit cu arme Lebel, gloanțele asigurând un impact deosebit la țintă, superior celor de calibrul 6,5 mm. Diviziile românești beneficiau de mitraliere și puști-mitralieră în cantități mai mari decât unitățile inamice, chiar în raport cu cele germane. Grenadele de tip F1 erau extrem de utile în luptele apropiate, mai ales în operațiunile de curățare a tranșeelor inamice și în oprirea valurilor de infanteriști⁶. Trupele române aveau chiar o superioritate la capitolele armament automat, grenade și artilerie⁷. Existau și stocuri de mitraliere de origine franceză în iunie 1917⁸. S-a reușit să se formeze un detașament de transport motorizat, extrem de util în aprovizionarea sistematică a frontului cu muniții și la evacuarea răniților⁹. Generalul Berthelot era nemulțumit de indolența aliatului rus, numai din cele 98 de tunuri de calibrul 75 mm trimise din Franța au ajuns la Prut numai 63¹⁰.

N-a existat intenție în umilirea aliatului mic, așa cum mai există teorii prin unele lucrări de istorie scrise de autori aflați într-o permanentă căutare a senzaționalului. Franța și-a îndeplinit datoria față de guvernul de la Iași și a format o armată ce va da dureri de cap „spărgătorului de fronturi”, feldmareșalul August von Mackensen, în vara anului 1917. Marea Britanie a trimis armament modern, dar comandamentul român a preferat să-l utilizeze mai puțin din cauza dificultăților impuse de diferențele față de sistemul metric. Totuși, obuzierele de calibrul 127 mm au executat bombardamente asupra liniilor inamice. Interesul occidentalilor pentru formarea unei armate române la nivel superior chiar forțelor Puterilor Centrale rezultă din trimerile de

⁶ Au fost copiate de către fabricanții de armament din SUA și URSS pentru mulți ani după încheierea ostilităților din prima conflagrație mondială. Schijele metalice provocau răni grave asupra corpului uman fiindcă nu aveau o formă regulată precum gloanțele. Loviturile în regiunea capului puteau scoate din luptă un infanterist prin presiunea asupra creierului. Noile arme erau deosebit de costisitoare și, inițial, au fost încredințate unor militari special instruiți. Franța a trimis totuși armament din belșug aliatului din Moldova.

⁷ Ion Cupșa, *Efortul militar și economic al poporului român în lupta pentru apărarea integrității și suveranității, pentru desăvârșirea unității naționale (1916 – 1918)*, în *File din istoria militară a poporului român*, vol. 7, Editura Militară, București, 1980, p. 245.

⁸ *Mărăști, Mărășești, Oituz*, Editura Militară, București, 1977, p. 38.

⁹ Tiberiu Urdăreanu (coordonator), *Autovehiculele în armata română* Tradiție și contemporaneitate, Editura Militară, București, 1991, p. 34.

¹⁰ *Mărăști, Mărășești, Oituz*, Editura Militară, București, 1977, p. 39.

echipament aeronautic de cea mai nouă generație. Astfel, numai până la 1 ianuarie 1917 au sosit 152 de avioane împreună cu mii de bombe, fiecare de 10-12 kg, și 3.871 de rachete „La Prieur”¹¹.

Capcana românească

Feldmareșalul August von Mackensen era renumit în epocă pentru succesele obținute pe fronturile din Rusia, Serbia și România. Era convins că o mare bătălie în sudul Moldovei poate să ducă la nimicirea forțelor fixate în Vrancea și apoi drumul spre sudul Ucrainei, grâнарul imperiului țarist, ar fi fost asigurat. Puterile Centrale ar fi scăpat de coșmarul lipsei de cereale și apoi s-ar fi putut concentra împotriva occidentalilor. Cum trupele ruse erau subminate de idei revoluționare în urma expedierii lui Vladimir Ilici Lenin și aveau o combativitate din ce în ce mai scăzută, planurile strategului german păreau corecte și raționale.

Insistențele de la București au convins comandamentul german și au fost concentrate în România și Transilvania efectivele solicitate și cantitățile de muniții necesare spargerii sistemelor de fortificații de campanie din Vrancea. Puterile Centrale dispuneau în Europa de 302 divizii de infanterie și de 22 de cavalerie, destul de puțin pentru necesitățile acoperirii liniilor de front și pentru formarea rezervelor necesare ofensivelor strategice¹². Feldmareșalul von Mackensen a primit pentru asigurarea gloriei nepieritoare 30 de mari unități de infanterie și 9 de cavalerie, ceea ce indică faptul că Moldova era deosebit de importantă în planurile comandamentului german¹³. Teoretic, se ataca un inamic slab și se putea realiza o străpungere spre resursele Ucrainei.

Armata a IX-a germană era mobilizată în sudul Moldovei și concentrată astfel încât să beneficieze de puterea de foc a artileriei, relativ puțin numeroasă după calculele ofițerilor de infanterie trimiși la asalt.

Importanța bătăliilor din Moldova în mersul general al Primului Război Mondial

Orice istorie românească a conflictului mondial menționează și descrie cele trei bătălii de amploare de pe frontul din Vrancea. Oare au fost importante? Bătălia de la Mărăști a fost o operațiune ofensivă românească împotriva unui inamic ce se consolidase temeinic prin fortificații permanente și de campanie într-un sector de front unde nu avea interese deosebite. Lipsa căilor de comunicații și, mai ales, a căilor ferate nu permitea organizarea unei baze de pornire la atac. Erau lăsate forțe pentru supravegherea pozițiilor inamice și care erau considerate suficiente pentru a face față unor asalturi locale de rectificare a liniei frontului. A fost un dezastru pentru unitățile

¹¹ Valeriu Avram, *Crucile negre Aviația Puterilor Centrale deasupra României (1916-1917)*, Editura Pro Historia, București, 2001, p. 48.

¹² *România în anii Primului Război Mondial*, vol. II, Editura Militară, București, 1987, p. 113.

¹³ *Ibidem*, p. 141.

germane și austro-ungare lovite de trupele române înzestrate modern și numai defecțiunea rusească din Galiția a oprit amplificarea nenorocirii¹⁴. Bătălia s-a desfășurat exact cum va proceda comandamentul francez în 1918 pentru a evita confruntarea cu rezervele aduse rapid cu trenul de către germani.

Slaba combativitate a marilor unități rusești a împiedicat desfășurarea altor ofensive, dar pierderile apărătorilor au subțiat rândurile diviziilor ce urmau să atace la Mărășești și la Oituz. Tunurile pierdute în încleștările din iulie 1917 a slăbit puterea de foc a dispozitivului german și a scăzut potențialul ofensiv pentru cele două atacuri planificate. Au fost pierdute 21 obuziere de 105 mm, 18 mortiere de tranșee, 13 tunuri de calibru 77 mm, 4 mortiere de 250 mm, 4 tunuri AA, 4 tunuri de 120 mm, 1 tun de 105 mm și 4 aruncătoare de mine¹⁵. Au fost capturate însemnate cantități de muniții, mai scumpe decât armele în sine prin faptul că deja era o lipsă în raport cu cerințele vastelor linii de front. Au fost inventariate peste 80 de vagoane cu gloanțe și proiectile¹⁶. Era evident că potențialul Puterilor Centrale scădea de la o zi la alta pe frontul din Moldova, dar aliații occidentali aveau propriile dificultăți în urma eșuării ofensivei din primăvara anului 1917.

Divizia 218 infanterie a avut puterea de luptă grav afectată și comandamentul german a considerat că nu mai are rost refacerea marii unități pentru a fi deplasată pe Frontul de Vest. A rămas ca trupă de ocupație în Muntenia și pentru supravegherea României mutilate și trădate. Același soartă a avut-o și Divizia 89 infanterie. Regimentul nr. 333 din Divizia 89 infanterie germană a înregistrat numai în data de 8 august 1917 pierderi cifrate la 1.019 militari, adică echivalentul unui batalion complet¹⁷. Chiar dacă spionajul Antantei nu le considera de cea mai bună calitate, diferența de forțe dintre cele două tabere sporea zilnic în dauna Puterilor Centrale.

Chiar dacă rezistența rusească se prăbușea în regiunea Tarnopol, feldmareșalul August von Mackensen n-a renunțat la ideea de a se acoperi de glorie eternă și a ordonat declanșarea celor două atacuri ce vor ajunge celebrele bătălii de la Mărășești și Oituz. A fost un dezastru pentru resursele subțiri ale Germaniei. Erau folosite 403 tunuri de câmp pentru străpungerea liniilor ce barau accesul pe valea Siretului, o singură salvă însemnând cam trei tone de proiectile. Obuzierele de calibrul 210, în număr de șase, foloseau obuze cu o masă de peste 100 kg fiecare. Puterile Centrale pierduseră supremația tocmai la

¹⁴ Nu se cunoaște nici astăzi numărul de morți, răniți și dispăruți provocați inamicului aflat în derută. Au fost înregistrați 2.793 de prizonieri, adică au fost capturate trei batalioane (*România în anii Primului Război Mondial*, vol. II, Editura Militară, București, 1987, p. 200).

¹⁵ *România în anii Primului Război Mondial*, vol. II, Editura Militară, București, 1987, p. 200.

¹⁶ General Constantin Găvănescul, *Războiul nostru pentru întregirea neamului*, Editura Coresi SRL, București, 1993, p. 55.

¹⁷ Hetzer, Leon, *Din campania contra României 1916 – 1918*, în *România militară*, nr. 7-8/1939, p. 73.

capitolul artilerie pe Frontul de Vest și ar fi fost necesară deplasarea oricărei baterii spre principala regiune de conflict. Militarii din Divizia 89 infanterie au putut să constate în timpul luptelor de la Mărășești că tunurile oferite infanteriei pentru asalt erau insuficiente pentru neutralizarea tranșeelor, zone întregi fiind ocolite de proiectile¹⁸. Nici calibrul acestora nu era suficient pentru distrugerea fortificațiilor de campanie. În plus, artileria grea românească putea să execute nestingherită un ucigător foc din flanc, protejată de cursul Siretului și de pozițiile dominante¹⁹.

Trupele ruse din cadrul Armatei a IV-a au suferit pierderi importante după unele date, totalul victimelor fiind de 25.650²⁰. Nici la Oituz nu era o situație mai bună pentru Puterile Centrale. Străpungerea pozițiilor montane se face cu dificultate și comandamentul german a putut să se convingă repede că are în față un inamic hotărât și înzestrat cu armament modern. Nici instrucția nu mai lăsa de dorit. Chiar dacă s-a obținut ceva teren, pierderile grele n-au putut să compenseze câștigurile într-o regiune lipsită de resurse necesare armatei. Numai contraatacul unui batalion de vânători de munte a provocat Diviziei 70 honved pierderea a peste 400 de militari luați prizonieri, cam mulți pentru o singură zi²¹.

Nu se cunoaște nici astăzi cu exactitate numărul victimelor înregistrate de tabăra austro-germană, dar calitatea umană a rezervelor pentru completarea trupelor lăsa mult de dorit la nivelul tuturor celor patru armate. Folosirea celor 12 divizii pe Siret a lipsit partea germană de o forță de izbire necesară în sectoare de front vitale pentru Antanta²². Acestea sunt datele cunoscute în Occident, dar realitatea era complet diferită. Existau sub comanda feldmareșalului 174 de batalioane de infanterie, adică, dacă socotim după sistemul ternar, 19 divizii. Mai erau blocate și 16 escadroane pregătite pentru dezvoltarea ofensivei în adâncime²³. Artileria fixată în sudul Moldovei a însemnat o mare pierdere pentru Germania și, mai ales, cantitățile enorme de muniții consumate pentru obținerea unor câștiguri teritoriale lipsite de valoare strategică²⁴. Feldmareșalul August von Mackensen s-a ales cu gloria de spărgător de fronturi distrusă și a fost condamnat să rămână guvernator al

¹⁸ Hetzer, Leon, *Din campania contra României 1916 – 1918*, în *România militară*, nr. 7 – 8/1939, p. 81.

¹⁹ *Ibidem*, p. 76.

²⁰ Glenn E. Torrey, *Armata revoluționară rusă și România, 1917*, Editura Militară, București, 2005, p. 70.

²¹ Colonel Vasile Mocanu, *Anotimpurile de foc ale Oituzului*, Editura Militară, București, 1984, p. 218.

²² Ian V. Hogg, *Dicționarul marilor bătălii*, Editura Artemis, f. a., p. 129.

²³ *România în anii Primului Război Mondial*, vol. II, Editura Militară, București, 1987, p. 214.

²⁴ Constantin Găvănescu, *op. cit.*, p. 57.

teritoriilor ocupate din România. Înfrângerea era recunoscută de Berlin prin această decizie.

Situația Puterilor Centrale după eșuarea ofensivei din Moldova era critică prin faptul că se dispunea de numai 36 divizii de infanterie și 10 de cavalerie în raport cu cele 74 de infanterie și 12 de cavalerie²⁵. Varianta unor noi încheștări de amloare ar fi fost preferabilă numai pentru o iluzorie glorie militară, dar Berlinul a avut din nou noroc. Ideile bolșevice au transformat armata rusă într-o adunătură de bande înarmate și s-a ajuns la încheierea armistițiului pe Frontul de Est. Conflictul s-ar fi încheiat mai repede și cu mai puține victime dacă s-ar fi menținut pozițiile din spațiul româno-rus.

Nici pe fronturile periferice situația Puterilor Centrale nu era mai bună. Antanta își consolida pozițiile de la Salonic prin aducerea de noi trupe, lărgirea liniei frontului și atragerea în conflict a forțelor grecești. Trupele britanice au eliberat în primăvara anului 1917 orașul Bagdad și era stabilită legătura cu unitățile ruse ce veneau dinspre Caucaz²⁶. Imperiul otoman era pe marginea prăpastiei și nu putea să spere la un ajutor masiv în divizii cum beneficia Austro-Ungaria, Corpul german din Asia fiind un ajutor simbolic în raport cu necesitățile unui conflict de amloare²⁷. Mai mult. Trupele britanice au înaintat până la Samarra.

Nici pe frontul din Palestina nu era prea ușor pentru infanteria otomană și au fost retrageri permanente în 1917, orașul Ierusalim fiind pierdut pe 9 decembrie²⁸. Chiar dacă nu avea o valoare militară deosebită, căderea localității sfinte pentru musulmani afecta grav moralul soldaților turci. Turcia a trimis împotriva României trei divizii ce i-ar fi fost utile împotriva inamicului din Mesopotamia sau din Palestina. Au fost blocate prin Dobrogea și sudul Moldovei. Soarta imperiului islamic era pecetluită, dar contagiunea mentală suferită de forțele țariste a dus la prăbușirea dispozitivului de asalt chiar în momentul prielnic.

Lovitura indirectă germană se făcea simțită și pe malurile Eufratului tocmai atunci când liniile otomane erau întinse la maximum. Trupele britanice nu prea aveau în față forțe inamice capabile să le oprească înaintarea, dar erau afectate de probleme legate de logistică în regiuni fără drumuri bune și, mai ales, de impactul mediului natural asupra soldaților, bolile și temperaturile arzătoare ale deșertului fiind copleșitoare pentru trupele obligate să lupte pe jos. Lipsa unor căi de comunicații cu debit mare împiedica aprovizionarea artileriei cu munițiile necesare nimicirii fortificațiilor de campanie.

²⁵ *România în anii Primului Război Mondial*, vol. II, Editura Militară, București, 1987, p. 410.

²⁶ Schnitler, G., *La Guerre mondiale 1914 – 1918*, Payot, Paris, 1928, p. 306.

²⁷ Mircea N. Popa, *Primul Război Mondial 1914 – 1918*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1979, p. 370.

²⁸ *Ibidem*, p. 370.

Pierderile umane

Istoria a fost scrisă cu sânge din cele mai vechi timpuri și prima conflagrație mondială a venit să sporească numărul de morți și dramele individuale și colective. Statisticile privind pierderile provocate forțelor inamice de către trupele române nu există și, în plus, au existat acțiuni în colaborare cu forțele ruse. Societatea *Mormintele Eroilor* a inventariat 8.407 pentru germani identificați și 13.470 neidentificați, 7.037 austro-ungari identificați și 2.613 neidentificați, 2.025 bulgari necunoscuți și 1.363 turci neidentificați²⁹. Alte aproape 180.000 de locuri de veci conțin trupurile unor militari îngropați în grabă și fără să mai fie efectuate studii amănunțite asupra apartenenței etnice³⁰.

Erau vremuri grele și timpul era limitat de desfășurarea rapidă a evenimentelor și nu mai contau detaliile legale. Conform datelor cunoscute astăzi, blocul german suferea de pe urma pierderilor ridicate în lupte și a liniilor de front ce rămâneau constante în ceea ce privește lungimea³¹.

Concluzii

Chiar dacă a trecut un secol de la evenimentele sângeroase din vara anului 1917, acestea au rămas puțin cunoscute din surse germane. Nici despre armata rusă nu se știe prea mult. Istoria trebuie să fie scrisă în continuare și multe documente așteaptă să fie scoase la lumină și, mai ales, interpretate.

Franța și-a îndeplinit obligațiile asumate referitoare la aprovizionarea României cu material de război.

Rusia a reprezentat principalul obstacol în obținerea victoriei încă din 1916. Mișcările revoluționare din 1917 au nimicit disciplina militară și trupele germane au profitat de haos pentru eliminarea unui întreg front. Diviziile trimise în Moldova pentru protejarea flancului sudic erau suficiente pentru străpungerea dispozitivului inamic și dispuneau de tehnică de luptă din belșug. Au lipsit prestigiul comandanților și elanul soldaților, pasiunea pentru alcool fiind mai puternică decât rațiunea. Berlinul a exploatat corect legile psihologice ale popoarelor, dar scoaterea unui inamic din luptă nu s-a făcut suficient de repede pentru a se putea realiza concentrarea forțelor spre vestul Europei.

Loviturile date de armata română au măcinat diviziile germane și efective însemnate au fost scoase definitiv din luptă în vara anului 1917. Inactivitatea marilor unități rusești a limitat eficiența forțelor refăcute cu ajutor occidental. Grav a fost că multe trupe aliate părăseau linia frontului și formau

²⁹ Constantin Kirițescu, *Istoria Războiului pentru Întregirea României 1916 – 1919*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 496. Cifrele sunt evident inferioare realității din moment ce trupele bulgare au pierdut 1.517 militari numai la asaltul sistemului de fortificații de la Turtucaia.

³⁰ *Ibidem*, p. 496.

³¹ Mircea N. Popa, *Primul Război Mondial 1914 – 1918*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1979, p. 344.

astfel goluri pe unde se infiltra inamicul pentru executarea loviturilor din flanc. Mai mult. Au fost cazuri în care luptătorii ruși îi amenințau pe cei români dacă vor continua lupta. Gânditorii militari occidentali au considerat totuși că armata română și-a făcut datoria de a menține departe de obiective strategice importante forțe însemnate ale Puterilor Centrale³².

Prea multe divizii germane au fost imobilizate pe un front prea îndepărtat pentru a obține succese reale în plan strategic. Chiar și după încetarea luptelor în urma loviturii de stat din noiembrie 1917, unități inamice au fost păstrate pentru supravegherea României, ceea ce înseamnă un deficit de oameni și de armament.

Excedentul de forțe angajate undeva în Estul Îndepărtat a permis concentrarea în liniște a forțelor americane și acumularea de tehnică militară performantă. Cantitățile de muniții depășeau capacitatea de tragere a artileriei franceze. Ofensiva din 1918 a venit prea târziu pentru recuperarea decalajului și Antanta a putut să concentreze mase de divizii și armament greu exact pe unde erau plănuite acțiunile ofensive³³.

Antanta a profitat de fixația Berlinului pentru Moldova și Odessa pentru a obține succese în Mesopotamia, Palestina și Salonic. Strategia periferică începea să dea roade în comparație cu asalturile frontale asupra sistemelor defensive de campanie. Germania nu mai avea resurse pentru a face față fronturilor vaste și s-a menținut în defensivă în 1917 în Occident, ceea ce a permis inamicului să obțină o evidentă supremație la capitolul armament. Capacitățile de producție livrau frontului cantități de muniție ce depășeau consumul artileriei, inclusiv în ceea ce privește proiectilele chimice. Chiar dacă submarinele au făcut ravagii în rândurile navelor comerciale, fabricile au avut la dispoziție materialele strategice necesare fabricării de echipament militar de calitate. Chiar dacă au reușit să lovească în flota comercială și în cea de luptă, submariniștii germani au ratat esențialul, adică n-au afectat sosirea trupelor americane și nici n-au oprit fluxul de armament de peste ocean.

Lipsa unui comandament unic al Antantei a fost cauza fundamentală a prelungirii ostilităților până în noiembrie 1918, risipa de vieți și de materiale fiind pe măsura încăpățânării ofițerilor britanici și francezi. A existat chiar riscul unui dezastru dacă ultima ofensivă majoră germană ar fi beneficiat de camioane suficiente pentru transportul rapid al trupelor spre sectoarele unde se realiza o spărtură. Nici combustibil lichid suficient n-a fost pentru valorificarea pătrunderilor realizate clasic, prin tir masiv de artilerie și asalt de infanterie. Superioritatea aliaților în mijloace auto și păstrarea unui corp numeros de cavalerie au asigurat îndiguirea energiilor germane și apoi trecerea la contraatac.

³² Liddell Hart, *Strategia Acțiunile indirecte*, Editura Militară, București, 1973, p. 181.

³³ *Ibidem*, p. 201.

LA ROUMANIE ET L'ÉVOLUTION
DES HOSTILITES MILITAIRES DE 1917

Résumé

Dans cet article, l'auteur fait l'analyse de l'importance de la participation des grandes unités militaires roumaines aux luttes de l'année 1917 lors de l'évolution des hostilités sur tous les fronts. L'attraction des divisions allemandes au sud de la Moldavie a représenté un dégagement des troupes alliées des secteurs essentiels et, par conséquent, les Puissances Centrales n'ont pas pu arriver aux centres industriels importants par la production d'équipement militaire. La Triple-Entente a ainsi réussi à se préparer tranquillement les armes de haute performance de la victoire de 1918.

La retraite de la Russie du conflit a laissé l'impression, à l'époque, d'un grand succès des Allemands, mais c'était trop tard pour qu'une troupe affaiblie et affamée obtienne une victoire au niveau stratégique.

La Roumanie a contribué elle aussi à l'augmentation du décalage entre les deux troupes, mais même pas aujourd'hui, on ne connaît pas exactement le coût dans l'économie de la guerre mondiale, du geste d'août 1916 et les luttes de 1917.